

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 2278/2017
22.02.2018. године
Београд

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судије др Драгише Б. Слијепчевића, као председника већа, судије Бранка Станића и судије Гордане Ајншпилер-Поповић, као чланова већа, у парници тужиле АА из ..., улица ... број ... коју заступа пуномоћник Мирослав Рњаковић, адвокат из ..., против тужене „ББ“ из ..., улица ... број, коју заступа пуномоћник Тамара Газдић, адвокат из ..., ради утврђења ништавости уговора, одлучујући о ревизији тужиле која је изјављена против пресуде Апелационог суда у Београду Гж бр. 5839/16 од 02.03.2017. године, донео је у седници већа одржаној дана 22.02.2018. године, следеће

РЕШЕЊЕ

УКИДАЈУ СЕ пресуда Апелационог суда у Београду Гж бр. 5839/16 од 02.03.2017. године и пресуда Вишег суда у Београду П број 130/15 од 28.03.2016. године и предмет се враћа првостепеном – Вишем суду у Београду на поновно суђење.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Београду П број 130/15 од 28.03.2016. године, ставом првим изреке је одбијен приговор литиспеденције истакнут од стране тужене. Ставом другим изреке, одбијен је тужбени захтев тужиле којим је тражила да се утврди да је апсолутно ништав уговор о стамбеном кредиту број ... закључен дана 25.01.2008. године између тужиле и тужене. Ставом трећим изреке је обавезана тужилца да туженој плати трошкове парничног поступка у износу од 139.750,00 динара.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж бр. 5839/16 од 02.03.2017. године, одбијена је као неоснована жалба тужиле и потврђена пресуда Вишег суда у Београду П број 130/15 од 28.03.2016. године у ставовима другом и трећем изреке. Одбијен је као неоснован захтев странака за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против пресуде Апелационог суда у Београду Гж бр. 5839/16 од 02.03.2017. године, тужилца преко пуномоћника из реда адвоката је благовремено изјавила ревизију, због погрешне примене материјалног права.

Тужени је одговорио на ревизију тужиоца и оспорио у целини наводе из ревизије и предложио Врховном касационом суду да исту одбије као неосновану.

Врховни касациони суд је испитао побијану пресуду у границама прописаним одредбом члана 408. Закона о парничном поступку ("Службени гласник РС" бр. 72/11... 55/14) и утврдио да је ревизија тужиље основана.

У поступку нису учињене битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности. Друге битне повреде поступка се у ревизији не истичу.

Према утврђеном чињеничном стању странке су закључиле уговор о стамбеном кредиту дана 25.01.2008. године, на основу којег је тужена банка одобрила тужиљи наменски кредит у износу од 92.661,48 CHF у динарској противвредности, ради куповине гарсоњере. Међу странкама је било спорно да ли се тужена банка на тржишту новца задуживала у еврима, да ли је целокупан терет, односно пораст ануитета због промене курса CHF сносила тужиља, што је разлог за ништавост уговора као зеленашког, да ли је због уговорања и примене променљиве каматне стопе која зависи само од једне уговорне стране и на основу неодредивих елемената, уговор у целини ништав, јер је висина каматне стопе представљала одлучујућу побуду код тужиље за закључење овог уговора.

У поступку је утврђено да је дана 10.12.2014. године пред Првим основним судом у Београду покренут поступак по тужби овде тужиље, против овде тужене, ради утврђивања ништавости уговорене одредбе из члана 2. став 2. алинеја 3. и 6. предметног Уговора о стамбеном кредиту од 25.01.2008. године. Те одредбе се односе на начин обрачуна и наплате камате по променљивој каматној стопи и праву тужене банке на промену каматне стопе до коначног намирења свих обавеза корисника кредита по овом уговору без закључења посебног анекса. Према наведеним одредбама банка може мењати висину каматне стопе у складу са актима пословне политике које регулишу висину и начин обрачуна камате која је предвиђена спорним чланом 2. Уговора о кредиту.

Први основни суд у Београду донео је пресуду П 1580/14 којом је усвојио захтев тужиље и утврдио да је апсолутно ништава одредба члана 2 став 2. алинеја 3 наведеног уговора о стамбеном кредиту. Наведена пресуда још није постала правноснажна.

Нижестепени судови су закључили да предметни уговор о кредиту није апсолутно ништав уговор, без обзира што су у другој парници поништене уговорне одредбе из члана 2. које се односе на обрачун и наплату камате. Према закључку нижестепених судова предметни уговор, а сходно одредби члана 105. став 1. Закона о облигационим односима, може опстати и без те ништавне одредбе према којој банка задржава право промене каматне стопе у складу са актима своје пословне политике. Нижестепени судови су закључили да тужиља током поступка није доказала да се приликом закључења уговора о стамбеном кредиту налазила у стању нужде или тешком материјалном положају, нити да је била лакомислена,

неискусна или у положају зависности у односу на другу уговорну страну, тако да предметни уговор нема елементе зеленашког уговора, због чега би био апсолутно ништав. Нижестепени судови даље констатују ап्रेसијацију швајцарског франка, и закључују да тужена можда и јесте остварила несразмерну корист у односу на износ датог кредита, али то никако не значи да се тужиља у моменту закључења уговора налазила у неком од наведених стања, односно нема отежавајућих околности на страни тужиље, нити нужних разлога који би упућивали на то да је уговор о стамбеном кредиту зеленашки уговор, а самим тим и апсолутно ништав.

Према оцени Врховног касационог суда, нижестепени судови нису сагледали ни правилно оценили све околности које одређују да ли су уговорне одредбе предметног уговора о стамбеном кредиту јасне и разумљиве, подлежу ли или не оцени непоштености, те постоји ли очигледна несразмерна разлика између чинидбе и против чинидбе, Зато да је побијана пресуда донета погрешном применом материјалног права, што има за последицу непотпуно утврђено чињенично стање а што је и разлог за укидање нижестепених пресуда.

Тужилац је тужбом тражио да се утврди да је уговор о стамбеном кредиту закључен дана 25.01.2008. године између тужиље и тужене апсолутно ништав и као разлог ништавости навео да је у периоду од дана закључења уговора, па до подношења тужбе дошло до ап्रेसијације CHF од 49,5 % у односу на еуро. Услед тога је и уговорна обавеза тужиље увећана за поменути проценат. Стога обавеза тужиоца није више да туженој врати само износ кредита увећан за уговорену камату, већ је дужна да туженој врати износ кредита увећан за уговорену камату, па све то увећано за 49,5 % из чега према схватању тужиље постоји очигледна несразмера између чинидбе и против чинидбе. Тиме је нарушено једно од основних начела Закона о облигационим односима и то начело еквивалентности узајамних престација. Несразмера између новчаног износа који је примљен од стране тужене банке и износа који тужилац треба да врати према тврдњи тужиље је више него очигледна.

У насталој ситуацији, нижестепени судови су били дужни да оцене разлоге ништавости уговора које је тужиља навела, као и по службеној дужности. Зато је потребно утврдити да ли је од закључења уговора, па до дана подношења тужбе, дошло до енормног раста швајцарског франка у односу на еуро и динар. У том контексту потребно је расправити и да ли је друга уговорна страна – банка, могла предвидети раст курса швајцарског франка. Уколико јесте, треба утврдити да ли је иста приликом закључења уговора у писаном облику упозорила тужиљу на негативне последице које ће изазвати примена уговорене валутне клаузуле. Такав приступ и понашање банке даваоца кредита представља њену законску обавезу утемељену одредбом члана 12. Закона о облигационим односима који обавезује учеснике да се при заснивању облигационих односа и остваривању права и обавеза из тих односа придржавају начела савесности и поштења. Принцип поштеног промета у облигационим односима потрошача, односно корисника услуга и продаваца, као и даваоца услуга разрађен је и одредбама Закона о заштити потрошача који је важио у време закључења уговора („Службени гласник РС“ број 79/05). То је учињено и касније донетим савременим законима, који регулише област заштите потрошача. Одредба члана 3. став 1. Закона који је

важио у време закључења уговора о кредиту, прописивала је као основно право потрошача право на информисаност. То право је подразумевало обавештење о свим чињеницама од значаја за његов правилан избор и заштиту од непоштеног промета. Информације о својствима производа и услуга и условима продаје по одредби члана 46. став 1. истог Закона, морају бити тачне, потпуне, основане, недвосмислене, јасне и благовремене. Закон у члану 11. установљава право потрошача на заштиту његових економских интереса при куповини производа, односно коришћења услуга. Прописана права потрошача, односно корисника услуга су истовремено обавеза продавца, односно даваоца услуга, при чему се по члану 43. истог закона, права и обавезе односе и на финансијске услуге. Испуњење тих обавеза мора се ценити са становиште неспорног стручног знања банке као даваоца кредита и њене обавезе да искуствено сагледа раније промене курса швајцарског франка и објективно оцени да ли је енорман раст курса те валуте могуће очекивати у уговореном периоду враћања одобрених кредитних средстава. Ако су тим поводом учињени пропусти довели до конституисања неправичних уговорних одредби на штету тужиоца, исте се морају ценити при одлучивању о апсолутној ништавости уговора, што нижестепени судови нису учинили. Такође је потребно утврдити да ли је и под којим је условима банка пласирана кредитна средства тужиоцу прибавила на међубанкарском девизном тржишту, по ком курсу је извршила трансфер тих средстава, односно да ли је иста у обавези да тако прибављена средства врати у тој или другој валути и по ком курсу се врши обрачун њеног дуга. То су одлучне чињенице којима се опредељује и основаност тужбеног захтева. Следом изложеног, суд је дужан да њихово постојање поуздано утврди у складу са правилом о терету доказивања.

На основу свега изложеног, Врховни касациони суд у складу са одредбом члана 416. Закона о парничном поступку је одлучио као у изреци решења.

**Председник већа-судија
др Драгиша Б. Слијепчевић, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић